

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 Stockholm

Yttrande angående betänkandet Stora brottmål – nya processrättsliga verktyg (SOU 2019:38)

Ert ärende: Ju2019/02387/Å

Yttrandet kan med fördel läsas tillsammans med Brottsoffermyndighetens yttrande angående delbetänkandet ”Straffprocessens ramar och domstolens beslutsunderlag i brottmål – en bättre hantering av stora mål (SOU 2017:7)”, daterat 2017-05-19 (ert ärende nr JU2017/01683/Å).

Brottsoffermyndigheten har i tidigare yttrande poängterat att målsägandens intressen måste beaktas i de förslag som utredningen lämnar, även om detta kan komma att begränsa de processekonomiska vinsterna något. Nu aktuell utredning lämnar frågor gällande målsägandens intressen obesvarade på viktiga punkter och myndigheten ställer sig därför tveksam till utredningens förslag avseende utformningen av föreslagen utvidgad möjlighet till förundersökningsbegränsning.

Brottsoffermyndigheten delar utredningens uppfattning om att en snabb lagföring innebär fördelar ur ett brottsofferperspektiv. För det enskilda brottsoffret innebär en snabbare lagföring en möjlighet att bearbeta upplevelsen av brottet likaväl som en snabbare hantering av de ekonomiska anspråk som kan ha uppkommit i anledning av brottet. Myndigheten vill dock betona att snabb lagföring som genomförs med användandet av förundersökningsbegränsning kan vara problematisk ur målsägandens synvinkel. Lagföringen kan då innebära att gärningspersonen blir lagförd för en mindre omfattande brottslighet mot målsäganden alternativt att ett brott mot målsäganden inte alls blir lagfört. I båda dessa fall kan brottsoffrets möjlighet till upprättelse och ersättning försvåras eller rent av helt falla bort.

Utredningen har till viss del beaktat brottsofferperspektivet och belyst att brott som inneburit en grov kränkning av person (allvarliga våldsbrott, inklusive fridskränkningarna och de flesta sexualbrotten) knappast bör kunna bli föremål för förundersökningsbegränsning. Det är av yttersta vikt att åklagaren, vid överväganden om ett väsentligt enskilt intresse föreligger, som en del i sitt beslutsunderlag beaktar målsägandens uppfattning om den integritetskränkning

hon eller han utsatts för. Brottsoffermyndigheten menar dock att det även gäller vid mindre grova brott där effekten för den enskilde blivit omfattande. Ett skadeståndsanspråk från målsäganden - innefattande personskada och kränkning likväl som sak- och ren förmögenhetsskada - bör väga tungt inför beslutet att begränsa eller lägga ned förundersökningen. Är gärningspersonen känd och förundersökningsbegränsning tillämpas så tvingas målsäganden till en civilrättslig process för att få sitt skadeståndsanspråk fastställt. Det torde vara svårt för brottsoffret att på egen hand, med ett bristfälligt underlag om brottet till grund för sitt yrkande, kunna få skadestånd utdömt. Kan brottet inte styrkas så faller som huvudregel även grunden för skadeståndet och med det då även möjligheten till ekonomisk upprättelse genom brottsskadeersättning.

I författningskommentarerna (sid 434-435) pekar man på att ett ersättningsanspråk till ett högt belopp kan utgöra ett hinder mot ett beslut av förundersökningsbegränsning med stöd av den nya bestämmelsen. Det anförs att de krav som försäkringsbolagen ställer för att ersätta en skada i ett enskilt fall kan få betydelse för hur man ska bedöma målsägandens intresse av att förundersökningen drivs vidare. De krav som Brottsoffermyndigheten ställer för möjligheten att få brottsskadeersättning har däremot inte lett till någon närmare analys. Detta är en brist eftersom det är en realitet att brottsskadeersättningen kan vara den enda möjligheten att få full kompensation om man saknar försäkring eller om befintlig försäkring inte ersätter skadan fullt ut. En förundersökningsbegränsning kan innebära att det inte går att säkerställa att ett brott begåtts och då faller en av grundförutsättningarna för möjligheten till brottsskadeersättning.

Sammanfattningsvis konstaterar Brottsoffermyndigheten att det inte är tillräckligt tydligt vilka effekter en förundersökningsbegränsning i enlighet med förslaget kan medföra för brottsoffret. Vidare är det inte tydligt nog i författningskommentaren vilken typ av brott som utredningen avser att den nya möjligheten till förundersökningsbegränsning är tänkt att tillämpas på. Konsekvenserna är otydliga ur ett brottsofferperspektiv varför myndigheten inte kan tillstyrka utredningens förslag.

I behandlingen av denna remiss har deltagit som beslutande generaldirektören Annika Öster och som föredragande brottsskadejuristen Ingela Ackemo.

Annika Öster

Ingela Ackemo